

Prof. Dr. Josef Opatrný
Středisko ibero-amerických studií
FF UK

Posudek diplomové práce

Marta Hlávková, *Josef Ladislav Erben a obraz Ameriky*, 118 str. rkp.

Marta Hlávková se ve své diplomové práci úspěšně zhostila nesnadného úkolu analyzovat texty autora, který nebyl dlouho uváděn ani ve speciálních studiích o českých meziválečných cestovatelích po Latinské Americe a větší pozornosti se mu dostalo Novotného edicí až v osmdesátých letech minulého století, nebereme-li ovšem v úvahu Marešovu diplomní práci z roku 1952. Stanislav Novotný vydal Erbenovy texty z jeho australského pobytu a doplnil je obsáhlými údaji o autorovi. Ani Novotný ani Mareš se ovšem zvláště Erbenovými americkými cestami nezabývali a Hlávková se proto ve své diplomové práci musela kromě textů samotného Erbeny opírat prakticky pouze o archivní materiál. Josef Ladislav Erben přitom ve dvacátých a třicátých letech v Latinské Americe pobýval dlouhý čas a napsal o svých zkušenostech čtyři publikace.

Hlávková vycházela při studiu v podstatě z jediného encyklopedického hesla (J. Martínek, M. Martínek, *Naši cestovatelé a geografové*, Praha, Libri 1998, str. 137nn), pozůstalosti Erbenovy rodiny Literárním archivu Památníku národního písemnictví, Erbenova fondu v Náprskově muzeu a nezpracovaném fondu významného českého entomologa Jana Obenbergera v Národním muzeu, nemluvě samozřejmě o zmiňovaný Erbenových cestopisech, kde může srovnávat publikované texty s deníkem z druhého Erbenova pobytu v Latinské Americe. Kromě toho nabízí Hlávková také komparaci Erbenova obrazu Ameriky s názory jiných českých cestovatelů (František Čech-Vyšata, Vladislav Forejt Alan, Anna Kodýtková) a konstatuje velmi racionální Erbenův pohled na svět obestřený běžnému středoevropanovi závojem exotiky a romantiky. V tomto smyslu měly jistě Erbenovy (ale také Vašatovy) knihy v české společnosti svůj význam a diplomantčin zájem o tohoto opomíjeného autora zasluží ocenění jako impuls dalšímu bádání na tomto poli.

Zvláštní pozornost věnovala Hlávková těm částem Erbenových cestopisů, v nichž zmiňoval někdy velmi obsáhle svá setkání s českými emigranty a jejich osudy. Autor je chápe často jako jisté varování pro středoevropany, kteří se bez rozmyslu a dostatku informací vydávali za moře a setkávali se zde s realitou, na níž nebyli připraveni. Jako varování pak slouží i osobní Erbenovy zkušenosti s prací v různých profesích v několika zemích kontinentu. Cestovatel z nich vyvodil závěr, že pro Evropana je manuální práce v Latinské Americe nepřijatelnou

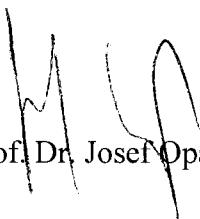
volbou pro příliš nízký příjem. Na základě pobytu zkušeností s politickým systémem ve Venezuele první poloviny třicátých let pak upozorňuje i na problém diktatury zasahující celou populaci ohrožovanou navíc všudepřítomnou korupcí. Skepticky pak posuzoval možnost změn, jež slibovali revolucionáři či pučisté usilující podle Erbeny jen o prosazení vlastních sobeckých zájmů. Diplomantka doprovází tyto Erbenovy soudy odkazy na situaci v jednotlivých zemích regionu jak ji prezentuje odborná literatura, kteréžto srovnání ukazuje realističnost Erbenova pohledu.

Za mimořádně zdařilou považuji kapitolku „Sběratel“ (str. 60-64), kde Hlávková vychází jak z Obenbergerovy korespondence tak ze svého pátrání v depositáři Náprstkova muzea a Muzea národního. Při hodnocení Erbenových sběratelských aktivit pak dochází k závěru, že nebyly jen projevem jeho sběratelské vášně, ale ukazují i jeho vztah k českým muzeím jako symbolu národního vědeckého života.

V této souvislosti musím vyslovit svou jedinou kritickou připomínku. Hlávková se sice snaží zachovávat jazykový styl, který náleží textu diplomové práce, občas však přece jen užije výrazů stylu jiného, resp. volí dnes už výrazy poněkud knižní. Přitom je si této skutečnosti zřejmě sama vědoma, protože užívá těchto slov někde v uvozovkách (srov. „stánky vědy“ na str. 64). Jiným příkladem knižní mluvy a navíc zvláštního slovosledu je závěrečná věta diplomní práce: „Snad tuto práci bude možné považovat za další malou splátku pomyslného dluhu, který má naše společnost vůči tomuto cestovateli již od poloviny minulého století.“ (str. 105)

Marta Hlávková se ve svém textu zabývá autory, kteří zatím nebyli předmětem zájmu odborníků studujících cestopisnou literaturu. Nemohla se tudíž opřít u těchto osobností o žádný autoritativní názor a často měla velké problémy i se získáváním publikací cestovatelů jako byl Forejt Alan či další. Prokázala však svým textem jak schopnost práce s archivním materiálem tak odborným tiskem a především analýzou Obenbergerovy korespondence upozornila na dosud zcela málo využitě prameny ke studiu kontaktu české společnosti s Latinskou Amerikou. Výsledek diplomantčina snažení je tak přínosem pro studium česko-latinskoamerických vztahů. Práci samozřejmě doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

V Praze, dne 4. května 2007.

Prof. Dr. Josef Opatrný